מסורת השי"ס

ואין עשה. יבמה יבא עליה (דברים כה): ביפה רפשונה. דייבום מקיימת מצות עשה, ביאה שניה לא מצות ייבום הוא: ומן המקדש לא יצא. בכהן גדול אומר, כתיב (ויקרא כא) והא כתיב נעיל מיניה "לאביו ולאמו לא יטמא": מקדושתו לא יצא. כלומר יעשה מיזוג לדבריו שלא יגרוש לגלות מקדושה תורה אור

ולימא: מרריה. מרירות לבו: משום שעבר. כגון שאירע בו פסול בכהן גדול ומיתו אחר מתתיו וכשעבר פסוט של ראשון, חוזר לעבודתו, ושני קרא ליה "משום שעבר": אנשי דעפיס. דכהן גדול: מדי בי. שמא באבלי ע"פ. מדקתני "סגן מיכן והטס מיכן" וכהן באמצע" הייט סגן הייט ממונה דמתני' דקתני "הממונה ממלטו לכהן וטוחטו ביט לבין הטס": אבלים לשמאל סמגמפים. מדקתני "ואבל וכל העם משמאלו" והרי הוא היה מן המנחמין וקתני אבלים לשמאלו: ע"פ. כן מנהג המנחמין (ג) אשורה שיהו אבלים עומדין במקומן וכל העם עוברין אים אים כשמגיע אצל האבל מנחמו ועובר מדקתני "כשהוא עובר לנחם" וגבי מתנחם קתני "כשהוא עומד בשורה להתנחם": וכנס מחריס. בגה הקטן לא יהלך אחריה אלא לפניה: משום מעשה שפיס. שנגעוהו פריצים מאחריה ונתעוהו בביתו כשחזרה ולא ראתהו התחילה לועקת ובוכה בא אחד מהם ואמר בעלי וארלמו לך ובנכסה אחרינו ועינו אותה: מספרות. זו עם זו: משום ייפוד. שמא יצא אדם עם ואם לא ישמע קול אדם יכנס ויתייחד עם ואמן (קידושין דף פ:) לא יתייחד אדם עם ב' נשים ובכיתם הכסא שבשדה חון לעיר והכל ניפנים עם: בין שאבלים עומדין עם בני. וכך הורה לי שאין שיעור מנהג בדבר בין שהיו אבלים עומדין בין אבלים עוברין אין כאן קלקול: ושוא אומר מפגמנו. ברייתא היא: נתפשה בא רבי. סימן הוא מעיל להם להרע שיעטרנו לנתומים בתמיה: סנו פייכם. לחוט בדין ולא תאמינו ולא תשמעו פניו: ויפידו בך. שעבדך הרג את הנפש דעבדו כחמורו והפסד ממון הוא לו לפיכך צריך לחוט בפניו: נפנה

[יבמות כ: פא.]

[שם כ:]

[תוספתא פ"ד ה"ב]

[פי' תוס' שם מב. ד"ה סגן]

ולכתובות מ.]

"ואין עשה, דוחה לא תעשה ועשה, אלא מן האירוסין אמאי - יבא עשה ודחה לא תעשה? *גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי: "אם קדמו ובעלו ביאה ראשונה קנו, ואסור (ה) לקיימן בביאה שניה: מת כו': ת"ר: "ומן המקדש לא יצא" לא יצא עמהן אבל יוצא הוא אחריהן כיצד: הן נכסין והוא נגלה, הן נגלין והוא נכסה: ויוצא עד פתח כו': שפיר קאמר ר' יהודה: אמר לך רבי מאיר אי הכי (ה) לביתו נמי לא אלא ה"ק "מן המקדש לא יצא"=מקדושתו לא יצא, וכיון דאית ליה הכירא לא אתי למינגע, ורבי יהודה אגב מרריה דילמא מקרי ואתי ונגע: כשהוא מנחם: ת"ר "כשהוא עובר בשורה לנחם את אחרים סגן ומשוח שעבר בימינו וראש בית אב ואבלים וכל העם משמאלו, "וכשהוא עומד בשורה מתנחם מאחרים סגן מימינו וראש בית אב וכל העם משמאלו אבל משוח שעבר לא אתי גביה מ"ט? חלשא דעתיה, סבר "קא חדי בי"; א"ר פפא ש"מ מהא מתניתא תלת: שמע מינה "היינו סגן היינו ממונה ושמע מינה "אבלים עומדין וכל העם עוברין ושמע מינה "אבלים" לשמאל המנחמין הן עומדין ת"ר בראשונה היו אבלים עומדין וכל העם עוברין והיו ב' משפחות בירושלים מתגרות זו בזו זאת אומרת אני עוברת תחלה וזאת אומרת אני עוברת תחלה התקינו שיהא העם עומדין ואבלים עוברין: (חזר והלך וסיפר סימן): אמר רמי בר אבא החזיר רבי יוסי את הדבר ליושנו בציפורי שיהיו אבלים עומדין וכל העם עוברין, ואמר רמי בר אבא התקין רבי יוסי בציפורי "שלא תהא אשה מהלכת בשוק ובנה אחריה משום מעשה שהיה, ואמר רמי בר אבא התקין ר' יוסי בציפורי 'שיהיו נשים מספרות בבית הכסא משום ייחוד אמר רב מנשיא בר עות שאילית את רבי יאשיה רבה בבית עלמין דהוצל ואמר לי "אין שורה פחותה מעשרה בני אדם *ואין אבלים מן המנין בין שאבלים עומדין וכל העם עוברין' בין 'שאבלים עוברין וכל העם עומדין': כשהוא מתנחם כו': איבעיא להו כי מנחם הוא אחריני היכי אמר להו? ת"ש והוא אומר "תתנחמו" היכי דמי אילימא כי מנחמי אחריני לדידיה אמר להו איהו "תתנחמו", נחשא קא רמי להו? אלא כי מנחם לאחריני אמר להו "תתנחמו" ש"מ: מלך לא דן כו': אמר רב יוסף לא שנו אלא מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד דן ודנין אותן דכתיב "בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט" ואי לא דיינינן ליה אינהו היכי דייני והכתיב "התקוששו וקושו" ואמר ר"ל *קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים אלא מלכי ישראל מ"ט לא? משום מעשה שהיה: דעבדיה דינאי מלכא קטל נפשא, אמר להו שמעון בן שטח לחכמים תנו עיניכם בו ונדוננו שלח ליה: עבדך קטל נפשא, שדריה להו, שלח לי: תא אנת נמי להכא והוער בבעליו" *אמרה תורה: יבא בעל השור ויעמוד על שורו, ואתא ויתיב, א"ל שמעון בן שטח: "נא המלך עמוד על רגליך ויעידו בך: ולא כפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנאמר "ועמדו שני האנשים אשר להם הריב" וגו', אמר לו: לא כשתאמר אתה אלא כמה שיאמרו חבריך נפנה

[שמות כא]

דברים יט

[ב"מ קיב:]

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה יא:

ב ב ג מיי' שם פל"י ה:

ובברייתא קתני כנ"ל בא ד ה מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש פל"ד ופ"ז מהל' אבל פל"ו:

ובברייתא קתני כנ"ל

כב ו מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הל"מ:

כג ז מיי' פי"ג מהלכות אבל הלכה ח:

כד ח מיי' שם הל"ב:

כה ט מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' יז סמג לאוין קכו טור ש"ע אה"ע סי' כב סעיף יד:

כו י מיי' שם פכ"ב הלכה יד סמג שם טור ש"ע שם סעיף יג:

כז כ מיי' פי"ג מהל' אבל הלכה ח:

כח ל מיי' שם פ"ז הלכה ו ופ"ה מהל' כלי המקדש הל' ד:

כט מ מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה מ ופ"ג מהל' מלכים הל' ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותסור לקיימה בביאה שניה: (ב) שם ה"ה מביתו ומי לא כ"כ בכל לבניה: (ג) רש"י ד"ה וש"מ וכו' בטורים שיטה: (ד) תוס' ד"ה ומשמע וכו' ואבלים וכל העם ממשלו אלמא: (ה) ד"ה יצא וכו' שלא כי הלך: (ו) שם כי אם:

מהרש"א

סדרה של רמי בר אבא מתנות של ר' יוסי בציפורי

גליון השי"ס

גמ' דכתיב בית דוד. עיין בשפר המלך פ"ה מהל' יסודי ה"ה שכתב דברי הטיפה מקומות מה שכתב בזה בשם תוספתא הרמ"ם:

נוטא

מה אומר דבכן גדול בשדה טמאתם אחרים

נוטא

• טעם שמלכי ישראל (לאסור מלכי בית דוד) לא דנים דיני ממונות
• מעשה דינאי המלך שעבדו בלא אדם

נוטא

הסבר המאמר תנאים בדינין הנעשית בכסף

כשמת לו מת

נוטא

מלך עמוד על רגליך ויעידו בך יוסף המלך

מהרש"א

מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד

מהרש"א

אחרי הסנהדרין הראו חוצה לעשות מלכי ישראל מה לו דין ולא דין אחרי.

לפנים כ לעיל יח. ב"מ קז: ב"ב ס:

מעשה המקרה מלכי בית דוד דנים ודנין

עין משפט נר מצוה

[ופי' תוס' שבשמת ג. ד"ה אלא רש"י ותוס' נקמן לה: ד"ה יום ותוס' כ"ב קיד. ד"ה אבל ותוס' זבחים מז. ד"ה מיובב]

לז א מיי' פ"ו מהלכות מ"מ הלכה ו סמג עשין י"ב מוש"ע י"ד סי' רמד סעיף יד:

לא ב מיי' פ"ב מהל' מלכים הלכה ג: לב ג מיי' פ"ה מהלכות אישות הלכה יג סמג עשין מת מוש"ע אה"ע סי' כח סעיף ז:

לג ד מיי' שם הלכה מז מוש"ע שם סעיף יד:

לאתו שכנגדו וי"ל דדיני נפשות שלמי *לא כמי הכא הוי קבלת עדות וקבלת עדות בשעת גמר דין ובשעת גמר דין אמרינן פרק שבועת העדות (דף כ: ושם) דברי הכל דייניס בישיבה ובעלי דינין בעמידה ואם כן יש ליזהר כשב"ד מושיבין שני בעלי דינין שלא ישבו בשעת קבלת העדות ולא בשעת גמר דין דשעת קבלת העדות כמו גמר דין

מצוה שלמי. וכה"ג לא משני הש"ס גבי המלך שעבר לפני כלה בפרק האשה שנתאלמנה (כתובות דף ז:) דמשני פרשת דרכים הוא ואמאי לא משני מלוה שלמי וי"ל דהתם אין המלוה כי אם בשביל כבוד החתן והכלה וכבוד מלך עדיף טפי מכבוד החתן וא"כ ליכא מלוה אבל הכא גבי יבום מלוה איכא:

שפראו מלעבר גידול בנים · פי' הקומברס גידול י"ב שבטים ולא נהירא חדא דאיכא לעבר אלא שמחה כדאמרינן (בכתובות דף סב:) גבי שובר אחוס שברכו ה' בבנים בשכר האמון שהיה בביתו ועוד דאבריסם היו ל בנים מקטורה ולא"ל עמר לעבר של יוסף ואחיו ונגעול ירידם מלרים:

נפנה לימינו כבשו פניהם בקרקע, נפנה לשמאלו וכבשו פניהם בקרקע, אמר להן שמעון בן שטח בעלי מחשבות אתם יבא בעל מחשבות ויפרע מכם מיד בא גבריאל וחבטן בקרקע ומתו, באותה שעה אמרו מלך לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו: לא חולץ ולא חולצין וכו': אני והאמר רב אשי אפילו למאן דאמר *נשיא *שמחל על כבודו כבודו מחול במלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר °שום תשים עליך מלך *שתהא אימתו עליך: מצוה שאני: ואין נשיא

אמרן לו לר' יהודה: נשים הראויות לו מבית המלך ומאי נינהו מירב ומיכל *שאלו תלמידיו את ר' יוסי היאך נשא דוד שתי אחיות בחייהן? אמר להן מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר' יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב

שנאמר °תנה את אשתי את מיכל אשר ארסתי לי במאה ערלות פלשתים מאי תלמודא? אמר רב פפא מיכל אשתי ולא מירב אשתי, מאי קידושי טעות דכתיב °והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול" וגו' אז קטליה אמר לו מלוה אית לך גבאי *והמקדש במלוה אינה מקודשת, אזל יהבה לעדריאל דכתיב °ויהי בעת תת את מרב בת שאול לדוד וגו', א"ל אי בעית דאתן לך מיכל זיל אייתי לי מאה ערלות פלשתים אזל אייתי ליה א"ל מלוה ופרוטה אית לך גבאי? שאול סבר *מלוה ופרוטה דעתיה אמלוה ודוד סבר *מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה ואבעיין אימא דכולי עלמא מלוה ופרוטה דעתיה אפרוטה שאול סבר לא חזו ולא מדי ודוד סבר חזו ולכלבי ושונרי, ור' יוסי האי "תנה" את אשתי את מיכל מאי דריש ביה? ר' יוסי לטעמיה דתניא רבי יוסי היה דורש מקראות מעורבין *כתיב °ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה' אשר ילדה לשאול את ארמוני ואת מפיבושת ואת חמשת בני מיכל אשר ילדה לעדריאל המחולתי וגו' וכי לעדריאל נתנה והלא לפלטי בן ליש נתנה דכתיב °ושאול נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש וגו' אלא מקיש קידושי מירב לעדריאל לקידושי מיכל לפלטי מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה, אף קידושי מירב לעדריאל בעבירה ור' יהושע בן קרחה נמי הכתיב את חמשת בני מיכל בת שאול? אמר לך רבי יהושע וכי מיכל ילדה והלא מירב ילדה *מירב ילדה ומיכל גידלה לפיכך נקראו על שמה *ללמדך שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו: (חנינא קרא יותן ואשתו אלעזר וגאולה ושמואל בלימודי סימן): רבי חנינא אומר מהכא °ותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי וכי נעמי ילדה והלא רות ילדה ונעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי יוחנן אמר מהכא °ואשתו *היהודיה ילדה את ירד אבי גדור וגו' אלה בני בתיה בת פרעה אשר לקח (לו) מרד מרד זה כלב ולמה נקרא שמו מרד *שמרד בעצת מרגלים, וכי בתיה ילדה והלא יוכבד ילדה, אלא יוכבד ילדה ובתיה גידלה לפיכך נקרא על שמה רבי אלעזר אמר מהכא °גאלת בזרוע עמך בני יעקב ויוסף סלה" וכי יוסף ילד והלא יעקב ילד ויוסף כילכל לפיכך נקראו על שמו. אמר רבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן *כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו שנאמר °ואלה תולדות אהרן ומשה" וכתיב "ואלה שמות בני אהרן" לומר לך אהרן ילד ומשה לימד לפיכך נקראו על שמו. °לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם" וכי היכן מצינו ביעקב שפדאו לאברהם? אמר רב יהודה שפדאו מעצר גידול בנים והיינו דכתיב °לא עתה יבוש יעקב וגו'" לא עתה יבוש יעקב מאביו "ולא עתה פניו יחורו" מאבי אביו. כתיב °פלטי וכתיב °פלטיאל אמר ר' יוחנן פלטי שמו ולמה נקרא שמו פלטיאל *שפלטו אל מן העבירה, מה עשה *נעמ חרב בינו לבינה אמר: כל העוסק בדבר זה ידקר בחרב המצוה דאויל מיניה, "עד בחורים" שנעשו שניהם כבחורים שלא טעמו טעם ביאה. אמר רבי יוחנן תוקפו של יוסף - ענוותנותו של בועז תוקפו של בועז - ענוותנותו של פלטי בן ליש תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז דכתיב °ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת" מאי "וילפת"? אמר רב שנעשה בשרו כראשי לפתות תוקפו

נפנה - שמעון לימינו לידע אם יאמרו כמותו: כבשו פניהם - שהיו ירלאין ממנו: כשל מחשבות - הקב"ה: יולא מולין נפשו - מפני שאחורה ליעשו: *מלילה=גנאי היא לו לבא לב"ד ותהא רוקקת לפניו וייבוס=גנאי הוא לו לקום על שם אחיו: אם דרב אמי - כפי קמא דקידושין (דף לב:): פרעוים לו - המתרגמים לו אבל כשיו של אחוז לא: מלוס מים לך נפשי - מוסר גדול וקידושין אחריס לא קיבלתי: כעס אם - כשהגיע עת לתתה לדוד כתבה למדריאל: מלוס ופרוטס - מלוה מוסר גדול שנתחייבתי לך בשביל גנות ופרוטה שוה כסף שקבלתי ממך בהלנו מרלות פלשתים: שאול סבר דעתיס - המקדש למקדש במלוה דהשיבה אלך לאו קידושי נינהו ואזל ויהבה לפלטי בן ליש: ודוד סבר - דעתיה לפרוטה משום הכי קרי לה "אמתי": אמי אנה אם אמתי - דמשמע זו אמתי ולא מירב אמתי: אמי דריש כיס - רבי יוסי דלא דריש 'ולא מירב אמתי': נעפיס - דדריש ממקרא מעורבב כדלקמן מה מיכל אמתי אף מירב אמתי: קדושי מיכל נפלטי - פעיטת לן דבעבירה דהא כתיב אמתי מיכל וקיימא לן (קידושין דף מז:) דעתיה לאפרוטה דבת קידושין היא: ומשמו - פיסודים - בכלב בן יפונה משמעי וקרא יהודים על שם *שכפרה בע"ז ומתגיירה שכל הכופר בע"ז נקרא יהודי דכתיב (דניאל ג) מיתי גוברין יהודאין וגו': ירד מכינדור - טוען שמוזן של משה הן: מרד - כלב שמרד בעצת מרגלים: מולדות מסרן ומסס - ומפרש בתריה בני אהרן ולא הוזכרו בני משה שם: שמדאו מלעבר גידול בנים - שהוטל עליו טורח השבטים שכל אבריהם היה מוטל לאחוז טורח כדכתיב (בראשית כו) והרביתי את זרעך והוא פדאו: והא כתיב °אלישמע - אלמא בת עליה: שנעשה לה כפיסים - שהיה מגדלה ומחבבה: הלך וכבה אמריס - בקושיא קא נסיב לה: עד בחוריס - קרא קא דריש ואחיו: תוקפו של יוסף מעוותנותו של בועז - דבר גדול של יוסף כדבר קל וקמן שבבועז "תוקף" דבר גדול ותמוה ויש ל שם "עטה" דבר שאין בו שם שאדם עושה לפי תומו: שנעשה בשרו - אבר: כרפטי לפתות - נתקשה ואתפ"ל בכם ילדו ואף על פי שפגויה היה ועמו במיטה אבל יוסף אם היה ואינה עמו במיטה: תוקפו

רבינו חננאל

אין נשאין אלמנותו של מלך · ר' יהודה אומר מלך נשא אלמנותו של מלך שכן דוד נשא אלמנתו של שאול שנאמר ואתנה לך את בית אדוניך ונשי אדוניך בחיקך. תניא אמרו לו לר' יהודה נשיסהראויות לו מבית המלך ומאן נינהו מירב ומיכל. שאלו איך נשא דוד שתי אחיות א"ר יוסי מיכל לאחר מיתת מירב נשאה. ר' יהושע בן קרחה אומר קידושי טעות היו לו במירב שנאמר תנה את אשתי את מיכל. מיכל אשתי ולא מירב אשתי. ואיקנא שאול סבור מאה ערלות פלשתים לא חזו ולא מידי ודוד סבר לכלבי ושונרי שוו פרוטה. ור' יוסי האי תנה את אשתי את מיכל מאי עביד ליה א"ל מקראות הללו מעורבבין הן שנאמר ואת המשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל המחולתי. והכתיב ושאול נתן את מיכל בתו לפלטי בן ליש. אלא מקיש קדושי לעדריאל לקדושי מיכל לפלטי מה קידושי מיכל לפלטי בעבירה אף קידושי מירב לעדריאל בעבירה ש"מ כי שאול בשתיתן שלא כדין עשה ולעולם מיכל אחר מיתת מירב נשאה ר' יהושע בן קרחה אומר מירב ילדה לעדריאל ומיכל גידלתם ותקראו על שם מיכל ללמד שכל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאלו הוא ילדו. ר' חנינא אמר מהכא ילד בן לנעמי רות ילדה תנעמי גידלה לפיכך נקרא על שמה. א"ר יונתן כל המלמד בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא ילדו שנאמר אלה תולדות אהרן ומשה אהרן ילד ומשה לימד ונקראו על שמו. לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם יעקב פדה אברהם מעצר גידול בנים. פלטי שמו למה נקרא שמו פלטיאל שפלטו אל מעבירה. מה עשה נעץ חרב בינו לבינה ואמר העוסק בדבר הזה ידקר בחרב זו עד בחורים מלמד שהיו כבחורים. א"ר יוחנן תוקפו של בועז גליון השרש גמ' שאול סבר מלוה ופרוטה. מיין תניא ד' ר"ז פ"ח מוס' ד"ה יוסי: שם שפלמ מל. כמין זה לקמן דף לז פ"ב גבי שלמיאל וכן כ"ב דף קי ע"ח גבי שמואל ובתמורה דף יז גבי עמנואל וכידוענמי ספ"ה דסוטה גבי מליאה בן ברכאל:

נוסח דוד: מירב מיכל

נוסח (המאיר) דעתיה של דוד כלי שיקבל בתו (בנותיו) לאשה

מבנה "אזל" כלומר דוד למאיר

נוסח/מבנה סיפור מקורות שבת המגדל יתום בתוך ביתו אלו עליו הכתוב כאילו ילדו

ב' נבריס נמוס כאילו ילדו

ג) מגדל יתום בתוכו תעלה גידלה לפיכך נקרא על שמה

ד) מלמד בן חבירו תורה

נוסח/מבנה דיוקן של המסורת נפט בעניות ערוות

1 - יוסף
2 - בועז
3 - פלטי בן ליש

מסורת השס

[שיין נמסנס דלעיל יח.]

[נ"ו שיין שם]

[נקמן כב. וש"נ]

[תוספתא סוטה פ"ח]

[מגילה יג.]

[קידושין ז: מו. מז.]

[קידושין מתנ: נ"ק נס:]

[קידושין מו.]

[תוס' סוס שם]

מ"ר - עקדיאל מ"כ - פלטי

מגילה יג.

[מגילה יג.]

[מגילה יג.]

[נקמן נס:]

[נמדבר נ. א-ב]

[ישעיה כט. כב]

[פ' תוס' שבת יג: ד"ה מעה מדת]

[שמואל ב ג. שם]

[ב"ר נ. ד"ה ויבא]